

DIENSTBAAR AAN DE GEMEENSCHAP

Er is heel wat veranderd sedert de Nederlandsche Heidemaatschappij in 1892 een zevental ossen aankocht voor haar tweescharige diepploeg. Het personeel van de op 5 januari 1888 opgerichte 'maatschappij' omvatte toen welgeteld zeven man, de energieke directeur H. J. Lovink inbegrepen. Nu, ruim driekwart eeuw later, omvat het voltallige personeel van de sedert 1963 'Koninklijke' geworden Nederlandsche Heidemaatschappij exclusief de landarbeiders circa 2700 leden. Het is de laatste jaren herhaaldelijk voorgekomen dat zij op haar gezamenlijke projecten meer dan 40.000 arbeiders in dienst had.

Lag het accent in de eerste decennia vooral op het ontginnen van woeste gronden, dus op het scheppen van cultuurgrond, later omvatte het programma van activiteiten van lieverlede alle cultuurtechnische werkzaamheden, met name het herscheppen van cultuurgrond in het teken van intensivering van de bodemopbrengst. De periode na de tweede wereldoorlog gaf opnieuw een ontplooiing te zien, ditmaal op civieltechnisch gebied. Hierdoor heeft de Heidemaatschappij zich ontwikkeld tot een der grootste ingenieursbureaus van Nederland, dat projecten voorbereidt en uitvoert in alle vijf werelddelen.

De ossen die in de aanvangsjaren werden gebruikt als trekkracht, zijn reeds lang vervangen door machtige motorische paardekrachten. En die eerste tweescharige ploeg is de voorloper geweest van een zo gevarieerd werktuigenpark voor het uitvoeren van cultuurtechnische en civieltechnische projecten, dat dit in Nederland door niets wordt geëvenaard.

Veel, heel veel, is er dus veranderd in de loop van drie kwarteeuw. Eén aspect bleef echter onveranderlijk hetzelfde: *de dienstbaarheid aan de gemeenschap.*

De nadere omschrijving in de statuten als 'vereniging ten algemene nutte' heeft ook vandaag nog niets aan betekenis ingeboet. De Heidemaatschappij is geen onderneming met de doelstelling het maken van winst na te streven. Wel werkt zij op commerciële basis, in die zin dat zij haar diensten aanbiedt en werken uitvoert tegen een vergoeding, gebaseerd op de kostprijs, verhoogd met een zeker percentage, dat is bestemd voor het in stand houden van het organisatorisch, wetenschappelijk en technisch werk van de vereniging.

Dit 'dienstbetoon' kan variëren van een eenvoudig advies, mondeling ter plaatse verstrekt, tot compleet uitgewerkte plannen voor het beheren van bedrijven en landgoederen, tot de directievoering over cultuurtechnische en civieltechnische projecten. Ten overvloede mag wel even worden opgemerkt dat de Heidemaatschappij geen overheidsinstelling is maar dat zij – hoewel ze nog nimmer in enige vorm subsidie van de overheid heeft genoten – uit-

DIENSTBAAR AAN DE GEMEENSCHAP

DE GEMEENTE EN DE KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE HEIDEMAATSCHAPPIJ